

Олександр 2: скасування кріпосного права

Коротко про реформу

- ▶ Кому була потрібна скасування кріпосного права при Олександрі 2? У Росії в середині 19-го століття почався гострий економічно-соціальна криза, джерелом якого була примітивність кріпацько-феодальної системи господарства. Цей нюанс перешкоджав розвитку капіталізму і ідентифікував загальне відставання Росії від прогресивних держав. Дуже сильно криза показала себе в програті Росії в Кримській війні. Феодально-кріпосницька експлуатація продовжувала зберігатися, що викликало невдоволення в середовищі хліборобів, хвилювання. Багато селян тікали з підневільної праці. Ліберальний сегмент дворянства розумів необхідність змін.

- ▶ В 1855-1857 роках цар отримав 63 листи з пропозицією про ліквідацію кріпацтва. Через деякий час Олександр 2 зрозумів, що краще звільнити селян за власним бажанням рішенням «згори», ніж чекати заколоту «знизу». Ці події відбувалися на тлі зміцнення радикальних демократично-революційних настроїв у суспільстві. Н. А. Добролюбов та Н. Р. Чернишевський популяризували свої ідеї, які знаходили колосальну підтримку дворянства.

Базові причини

- ▶ Чим знаменитий Олександр 2? Скасування кріпосного права - це його заслуга. Чому з'явилася необхідність у цій незвичайній реформі? Передумови для її виникнення склалися ще в кінці XVII століття. Всі шари суспільства розглядали кріпосний лад як аморальне явище, яке позорило Росію. Багато хотіли, щоб їх країна перебувала в одному ряду з європейськими державами, в яких не було рабства. Тому уряд Росії стало замислюватися про скасування кріпацтва.

▶ Базові причини реформи:

- ▶ З-за непродуктивної праці кріпосних селян (погане виконання панщини) поміщицьке господарство занепало.
- ▶ Кріпацтво гальмувало розвиток індустрії і торгівлі, що заважало збільшення капіталу і ставило Росію до категорії другорядних країн.
- ▶ Розгром у Кримській війні (1853-1856 рр.) виявив відсталість політичного режиму в країні.
- ▶ Збільшення числа бунтів селян вказувало на те, що кріпак лад є «пороховою бочкою».

Перші кроки

- ▶ Отже, продовжуємо далі з'ясовувати, чим займався Олександр 2. Скасування кріпосного права вперше була ініційована ще Олександром 1 але його комітет не розумів, як реалізувати цю реформу. Тоді імператор обмежився законом 1803 про вільних хліборобів.
- ▶ У 1842 році Микола 1 ухвалив закон «Про повинних селян», згідно з яким поміщик мав право звільняти селян, надаючи їм шматок землі. У свою чергу, сільські за користування ділянками повинні були нести службу на користь пана. Проте цей закон існував недовго, так як господарі не захотіли відпускати своїх кріпаків.

- ▶ Великим імператором був Олександр 2. Скасування кріпосного права - чудова реформа. Її офіційна підготовка почалася в 1857 році. Цар наказав сформувати комітети губерній, які повинні були виготовити проекти з поліпшення побуту селян. Керуючись цими програмами, редакційні комісії написали законопроект, який повинен був розглянути і заснувати Головний комітет. У 1861 році, 19 лютого, цар Олександр 2 скріпив своїм підписом Маніфест про скасування кріпацтва і затвердив «Положення про селян, звільнених від рабського статусу». Цей імператор в історії залишився з ім'ям Визволитель.

Пріоритети

- ▶ Що ж доброго зробив Олександр 2? Скасування кріпосного права давала сільським деякі громадянські та особисті свободи, такі як право звертатися до суду, вступати в шлюб, вступати на цивільну службу, займатися торгівлею і так далі. На жаль, ці люди були обмежені у свободі пересування. Крім того, селяни залишалися унікальним станом, яке могло піддаватися фізичним покаранням і несло рекрутську службу.

- ▶ Земля залишалася майном поміщиків, а селянам виділялися польовий наділ і садибна осілість, за що вони зобов'язані були відбувати повинності (роботою або грошми). Нові правила від кріпаків практично нічим не відрізнялися. За законом сільські жителі мали право викупити садибу або наділ. У підсумку вони ставали незалежними селянами-власниками. А до тих пір їх іменували «тимчасовозобов'язаними». Викуп був дорівнює оброку, отдаваному за рік, помноженій на 17!

Наслідки

- ▶ Які умови створили реформи Олександра 2? Скасування кріпосного права трансформувало робочу силу в товар, вплинула на розвиток ринкових відносин, які є в капіталістичних країнах. Внаслідок цього перетворення непомітно почали формуватися нові суспільні шари населення - буржуазія і пролетаріат. Зважаючи на зміни в політичній, соціальній та економічного життя Російської імперії після скасування кріпацтва, уряду довелося розробляти та інші багатозначні реформи, які впливали на перетворення нашої держави на буржуазну монархію.

Дякую за увагу!